

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

~~1272~~

OK 80-942

~~75~~

Oprecht Onderwijs

Van de

LETTER-KONST,

Bequaam om alle Personen / Soomans / Vrouwen / Dogters en Jonge Gesellen / als alle andere aankomende Scholieren in korten tijd wel en volkomenlijk te leeren spellen en lesen: alwaar 't ook datse in hare jeugt nog \mathcal{A} nog \mathcal{B} geleert en hadden / gelyk men sulks (die dit Boerken sullen doorgelusen) gzeber hooren sal.

Ten dienste van de gemeyne Schoolen en Schoolmeesteren; uygegeven doot

C. D. VAN NIERVAART.

Van nieuws oversien, gecorrigeert en met veel vreemde Namen en Woorden vermeerderd.

TOT PURMERENDE.

Gedrukt by Pieter Jotdaan, Boekdrukker en Verkoopster in de Peperstraat in de Gekjoonde Druk-pers, 1743.

Salomons Gebedt.

Prov. XXX.

O Vervloedige Rykdom nog Armoede groot,
En wilt my Heere, op deser Aarden niet geven
Ik mogt u vertaken door grooten noot,
Seggende, waar is de Heere gebleven?
De overvloedigheyt doet de Menschen sneven:
Want de Ryke komt zwaarlyk ten Hemel binnen,
Maar Heere, want ik op der Aarden moet leven,
Soo laat myn matelyk myn nootdrust winnen,
Gy kent de brosheyt van myne zinnen:
Rykdom verheft, Armoede maakt droeve,
Das geeft my alleen, Heere, dat ik behoeve.

der Universiteit van

Digitized by Google
a m.

Oprecht Onderwys vande Letter-konst.

A a b c d e f g h i j
k l m n o p q r s t
u v w x y z.

A B C D E F G H I J K L M N O
P Q R S T U V W X Y Z.

A a b c d e f g h i j k l m n o p q r s
t u v w x y z.

A B C D E F G H I J K L M N O
P Q R S T U V W X Y Z.

A a b c d e f g h i j k l m n o p q r s
t u v w x y z.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R
S T U V W X Y Z.

A a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v
w x y z. æ œ ð ð ð ð ð ð ð.

**Onse hulpe zy in den name des Heeren/
die Hemel ende Warde geschapen heeft /
Amen.**

In onse **A B C** hebben wy 24 Letteren: als te weten: **a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u v w x y z.**

Deze worden gedeelt in Vocalen, Liquiden, ende Consonanten, dewelcke men alsoo mag vertalen/
Klinkers / Half-klinkers ende Mede-klinkers.

De Vocalen ofte Klinkers zijn dese: **a e i o u.**

De Liquiden, ofte Half-klinkers zijn dese:

l m n r s.

De Consonanten ofte Mede-klinkers zijn dese:

b c d f g j k p q t v w x z.

De Klinkers worden alsoo genoemd / overmits
zy de woerden haar klank geven.

De Half-klinkers worden alsoo genoemd / om dies wille dat zy ook overal uytgesproken worden / dog soeterlyker dan de Klinkers.

De Mede-klinkers worden alsoo genoemd / uyt oorsaken dat zy haar geluyt ontfangen van de Klinkers / die voer haar staan ofte na haar volgen.

Onder dese stonme ofte mede-lypende letteren / zijn dese twee leste dubbhel letteren / te weten **x** ende **z** want de **x** doet soe veel als **d f** en **z** doet soe veel als **c**.

De **f** wert mede onder de Half-klinkers getelt / maar in kragt en is zy niet meer als een stonme of Mede-klinker.

De **h** en wert voer geen Letter gerekent / maer dient ons alleen voer een Asperatie of blasinge.

De **j** ghekeert / die van sommighe se gheheten wort en is geen Klinker / maer blijft altyt Mede-klinker.

De Ypselon ofte **Y** is mede een Klinker / ende schynet meer stonme.

Nota

Nota.

Daar zijn twee Letteren / die den mont ontsin-
ten in het spreken: te weten b ende p.

Daar is een Letter / die de mont sluyt in 't spre-
ken / dat is m.

Daar is een Letter daar van de Tong luyt in
het uyt spreken / dat is r.

Daar zijn vier Letteren / die de Tong tegen het
gehemelte des wonds doen slaan / eer men die begint
te noemen / en zijn dese / d l u t.

Doorts kan men ligtelyk merken hoe men alle
andere Letteren behoort wyt te spreken.

Du hebben wy nog Diphthongen. die wy den ge-
maakt van twee herschepden salinket / als volgt:
ae / ai ofte au / ep / eu / oi ofte op / uy / ey / ec.

Wy hebben ook Abbreviatic. ofte verkortte te
weten: a. en doet an ofte an / e. doet en ofte in /
o. doet on ofte om / u. doet in ofte u. Ende loof
hoort.

Atem kon. Majest. stelt men voor koninglyke
Majesteit / Dyck. Excell. staet voor Dinstelike Ex-
cellentie / m.3. voor met / h.3. voor niet / h.3. voor het /
d.3. voor dat / ende veel meer andere die in de erba-
rentheyt wel keeren sal.

Hier na volgt nu de beschryving der Distinctionen
ende Punctuatiën. die in onse Nederduytsche Schrif-
ten geohserveert worden.

/ Dit wort geheten Comma. ofte Virgula. ende
is een affspding tusschen veel korte reden / woor-
den / ofte namen.

: Dit heet men Colon. een wt van eenige sententje /
waer mede onderschepden wort de helfte / derde ofte
vierde deel van eenigen geheelen sin.

; Dit heet men Semi-colon, of Comma punct, ende
wzjt gestelt agter een verhand'ging van een rede / of
persoon / waar af in de volgende sijn meer wertz geseyt

? Dit heet men Interrogatie, altijd staande aan 't
eynde van eenige vragende reden.

() Dit heet men Parenthesis, besnytende een re-
den die in de materie verzwegen / ende ook by haar
selven verstaan kan worden.

' Dit heet men Apostrophe, toonende de wegne-
minge ofte verzwogginge eener Vocale ofte Klinker /
als d' een / d' ander / d' welk / d' minste / &c.

- Dit heet men Copulatio, ofte verbindinge / waar
mede men somtijts twee woorden aan malckanderen
hangt ende verbind.

= Dit heet men Divisio, ofte deeling / ende wzt
altijt gestelt aan het eynde der regulen / aan halve
ofte onbolle woorden.

. Dit heet men Punctum, ofte punct / te kennen
gebende het slot ende uytgang van een geheelen sijn /
in de materie die men is schryvende.

Om nu onderwys van spelle te doen /
met de voorszekerde Letteren / soo sullen wy
hier eerst stelle de Syllaben van Klinkers
voorz mede-klinkers als volgt:

ab	eb	ib	ob	ub
am	em	im	om	um
as	es	is	os	us

Mede-klinkers voorz Klinkers.

ba	be	bi	bo	bu
ga	ge	gi	go	gu
ca	ce	ci	co	cu

klm

Klinkers tusschen twee Medeklinkers

bal	bel	bil	bol	bul
gam	gem	gem	gom	gum
tag	teg	tig	tog	tug

Volgt soo Vocalen als Consonanten /
die vooz ofte agter gaan.

Ab	ba	ca	ac	da	ad	fa	af	ga	ag
ha	ach	ia	ai	ha	ah	la	al	ma	am
na	an	ou	no	pa	ap.	Qua	que	qu	qu
quo	quu.								

Letteren / Syllaben / Woorden.

On
se
Da
der
die
daar
zijt
in
de
He
me
len
Ge
hep
ligt
wer
de
u
wen
Da
me

On
se
Da
der
die
daar
zijt
in
de
He
me
len
Ge
hep
ligt
wer
de
u
wen
Da
me

Ouse
Dader
die
daar
zijt
in
de
Hemel
Scheplijck
werde
uwat
Daar

Ende alsoo boost / waer upt nu een on-erbaren
 Scholier volkomelyk verstaan kan / wat een Spli-
 taben te seggen is.

**Merkt nu wel neerstelyk op 't gene hier
 volge / ende leert de kragten ende resonnantie der
 Letteren / wat een Letter doet / ofte wat twee
 Letteren doen komeu / wats ofte ze doet / wat
 i ofte p ofte y verschillen / wat o ofte oo boog
 klak hebben / ende wat men met u ofte v ofte w
 spellen kan: Als hier volgt /**

Man	Deeg	Wocken	Stricken
Maan	Deft	Woeken	Strijken
Manen	Deft	Woorden	Limmen
Hanen	Den	Woorden	Lijmen
Was	Deen	Knoopen	Daar
Waag	Dijf	Knoppes	Waar
Dan	Dijf	Koopen	Keerssen
Daan	Deeren	Dloopen	Keerssen
Sacken	Deeren	Dloepen	Willen
Saken	Diek	Loot	Bijlen
Ballen	Dieck	Loot	Wic
Walen	Dinden	Duer	Wijc
Krammen	Dinden	Duer	Min
Krammen	Dinden	Geropen	Myn
Besten	Dinen	Geropen	Bus
Beesten	Komen	Dort	Daus
Heeren	Komen	Boozen	Bissen
Herren	Kommen	Hoot	Bijssen
Strecken	Derbullen	Hoet	Geippen
Strecken	DeDuplen	Steken	Grjpen
Dig	Dupten	Steken	Potten
	Dipten		

Sooten	Mups	Schellen	Pinne
Sueren	Scheuren	Pijpen	Pijne
Denren	Schueren	Pijven	Waren
Mus	Schelen	Penne	Warren.

Merkt wel op het onderschept tusschen
D ende W / ende H en D.

Dere	Dijt	Dupl
Werren of Waren	Hyt	Hpl.

Merkt hier dat men Dh voor een f
moet pronunciëren.

Philippus	Philiſtea	Ozthographia
Stephanus	Philadelphia	Philemon
Zephanias	Propheten	Philippensen
Pharao	Phariſeen	Philosophen
Joseph	Theophraſtus	Philosophie
Euphrates	Odolphus	Theophilactus

Hier pronuncieert men t voor een e in
de leste Syllabe / als

Predicatie	Malitie	Edifitie
Gratie	Perſectie	Suſpitiē
Excellentie	Excusatie	Subjecte
Reverētie	Penitētie	Coꝛrectie.

Hier pronuncieert men C als K.

Crank	Comen	Cruppen
Coren	Coopen	Crabben
Conſe	Climmen	Calveren

Ende hondert andere deser gelijke / maar hier
han gmaec tot op een onder tyd.

Wanneer nu Dogters en Jonge Gesellen /
 Dees navolgende Namen wel te leeren spellen:

A

B

Adam
 Abel
 Abraham
 Adriaan
 Alexander
 Aristoteles
 Ambrosius
 Aurelius
 Assuerus
 Achilles
 Aneas
 Aeneas
 Adolphus
 Antonius
 Anna
 Agatha
 Adriana
 Abigaël
 Aminadab
 Abia
 Abakuk
 Ahas
 Amos
 Ammon
 Abdias
 Apolonia
 Achim
 Arpharad
 Albertus
 Amelis

Arminius
 Arnoldus
 Assisteert
 Agtervolgende
 Arabische
 Aanbechtinge
 Autentys.
 Administreren
 Achitophel
 Apostomatie
 Abintestato
 Aanvangende
 Alderbolkomeste
 Alderklaarste
 Alder-gemeen-
 suamphste
 Antropomorp-
 ten
 Athanasus
 Abanceert
 Abijfen
 Ambassaat
 Asiaans
 Apparentie
 Assistentie
 Atheïsten
 Apostathen
 Apostatisch
 Apostolijk
 Harts-bischoop

Bartholomeus
 Balthazar
 Benedictus
 Bonaventura
 Bernart
 Boetius
 Boudewijn
 Bictus
 Beatrix
 Blancefleur
 Bellona
 Boas
 Benjamin
 Baal
 Balaam
 Banajas
 Barchas
 Barnabas
 Bathuel
 Barber
 Ballingschappen
 Bannflementen
 Blamatie
 Beschaamtheit
 Betrappen
 Boffchen
 Booswilligheit
 Beschikkinge
 Biegtvader
 Bespotende

23

Beschuldigt
Bezwingende
Beklimmende
Betragtende
Bitterhepts
Booshepts
Bourgoignes
Brandenboꝝg
Bellarminus
Bisschoppen.

C
Chyristiaan
Cazolus
Cornelis
Clement
Cleophas
Coenraat
Chyristostomus
Cyprianus
Catharina
Cecilia
Cleopatra
Cassandra
Cephas
Czispjn
Celestina
Cesar
Casparus
Cain
Cornelia
Cicero
Catsybighept
Campionenen
Conscientien

Cathones
Cretische
Campagnen
Condemnatie
Curateurs
Charitaten
Concluderen
Curatie
Collatie
Chyristelike
Catsenelleboge
Committerende
Cathago
Courtisanen
Cincius
Capitolium
Collusien
Commissien
Cheurboꝝstelpke
Commotien
Chastillon
Courland
Constantinopo-
litaansche
Canonijke

D
Dabid
Daniel
Diderik
Donatus
Demosthenes
Diogenes
Diomysius

Domitianus
Devora
Dianera
Valida
Dina
Diana
Darius
Dammis
Dorothea
Dathan
D'alder-traagse
Dienst-maagden
Dronkenschap
Dronkaart
Dronkeresse
Discipel
Discipline
Discipulen
Disputeren
Deugtsaamhept
Deugtsame
Degeijke
Deutecum
Deposanten
Disponeren
Disperatio
Discriptie
Deelagtig
D' Admiraalstept
D' Clementen
D' Executie
D' Israellten
D' Autoritept
Differenten

Deputeren
E.
Emanuel
Esaias
Ezechiel
Erasmus
Euzebius
Epiphanius
Eberardus
Eva
Ellsabet
Emeritiam
Eleana
Eubalus
Elezar
Ezechias
Eliakim
Episcopus
Elathan
Ernestus
Ephraim
Esau
Esdras
Excursionis
Exceptien
Executeren
Execulle
Euripides
Euangelium
Eufimus
Erfgename
Exploictier
Extraordinaris
Emblemaas

Exercitien
Efranus
Extimeren
Ereophische
Eendragtclphen
Eenpariglyken
Eensaamheyt
Eensaamerder-
haut.

F
Fracturen
Ferdinandus
Fortunatus
Felix
Floris
Firminus
Forestinus
Fabiana
Fulvia
Flora
Frantina
Frequenterende
Fatsdeneren
Figuren
Francopsche
Facidia
Franker
Familiarclstien
Familiarerho.

G
Gabriel
Gratianus

Gijbzegt
Gregorius
Gillis
Geraart
Godaart
Genoffele
Geectunt
Gilbertus
Gideon
Gollath
Gecomponert
Gerectionsteert
Geassisteert
Geduerende
Gesamentlijken
Getuygenissen
Getuygenissen
Gerozegeert
Gementioneert
Gecorumpereert
Generelijken
Ge-examineert
Geaffectioneert
Gecomman-
deert
Gecpnygt
Graafschapert
Groningesticht
Geconstitueert
Geadmittceert
Gebedieert
Gestudeert
Gelegentheyt
Gecompleert

Gat

Godbyrtige
 Genoeglyke
 Gulsigheyt
 Geinjuicert
 Geyrebigeerde
 Geimponeert
 Goetdadigheyt
 Geblameert
 Genatureert
 Geintresseert
 Gecommitteert
 Geloofwaardige
 Gedagtenisse
 Gzierfche
 Gerequiteert
 Gequalificeert
 Geresolveert
 Gouvernemen
 Gelicenticeert
 Gecommitteert
 ceert
 Zabamina
 Geadvanceert
 Ge-expireert
 Geacordeert.

H
 Helias
 Hieronimus
 Hugo
 Hupbrecht
 Hemdich
 Harman
 Hillebrant
 Holophermus

Poratius
 Piliarius
 Pectoz
 Hercules
 Hypermetra
 Pillegont
 Pestic
 Helena
 Penog
 Piob
 Heraclitus
 Hobeeridge
 Houwelijken
 Hegtemisse

I
 Iesus
 Joannes
 Jacobus
 Israël
 Josephus
 Justinus
 Justus
 Isaac
 Socrates
 Tiborus
 Julius
 Jason
 Jasper
 Isabelle
 Jaquemijne
 Judich
 Justina
 Japhet

Jeremias
 Jephtha
 Joachim
 Jonathan
 Josaphat
 Jeroboam
 Jehonias
 Inwendigheyt
 Inwendighlyken
 Inwendigheden
 Italiaansche
 Ioden-genoten
 In-groept
 Interrogatoz
 Ignorant (un
 Instigatie
 Illatie
 Inflammatie
 Imperfectie
 Impartineus
 Anthimerende
 Justitien
 Instructien
 Intetesse

K
 Karolus
 Killianus
 Krantius
 Klaudianus
 Kommer
 Katharina
 Kassandra
 Kunera

Ma

Alara
Aarjblygheyt
Aragtiger
Aoningsrijken
Aragtiger-hant
Aranckheyt

A

Aucas
Aourens
Azarus
Aodelwyck
Aambrecht
Aibinus
Aacretia
Aibia
Aeonardus
Aeonora
Aedia
Aoth
Aasteraar
Aasterlijken
Auxuricus
Auxuricusheyt
Aekkerlijken
Aangst-lebenden
Aanterfanten
Aacedemonien
Aebiticus
Alytbeerdygheyt
Alydszaamheyt
Alicentiaat

A

Mattheus

Mareus
Michiel
Maximiliaen
Melchibz
Melchizedek
Mithridates
Mardageus
Milenus
Martinus
Madas
Mell
Martha
Maria
Margrieta
Mephiboseth
Moses
Magdalena
Miseraabelijk
Magalanica
Muytinge
Midde-weegs
Monstreren
Medogende
Mommoranpe
Mar schalk

M

Nicolaas
Nicodemus
Nebucadnefer
Nestoz
Nicanoz
Aprus
Niander
Nephtunus

Narcissus
Nioba
Nathanaal
Naasson
Nathan
Nahomellingen
Nederduytsche
Nasianseni
Natoepinge
Nimmermees
Negotieeren
Neerlegginge.

N

Octavianus
Odolphus
Olibier
Otto
Ononia
Olimpias
Octabla
Ozni
Ofeas
Ofiam (heyt
Onstraffelijk
Onderscheidende
Ongeschiktelijk-
heyt
Onmanierlijk-
heyt
Onagtszaamheyt
Onlijdelijk
Ongebepnsdig-
heyt
Onuytputtelikh
On-

Orberhoepelijck
heyt.

P
Petrus
Paulus
Philippus
Pontiaan
Patricus
Pantaguel
Pythagoras
Paulina
Pytronnele
Penelope
Pytholomeus
Pintargus
Pharo
Philosophelijck
Propheet
Presumerent
Pelgrimage
Perfectie
Predestinatie
Paralipomenon
Proportianeren

Q
Quintianus
Quadratus
Quiricus
Quintus
Quintinus
Quartilla
Quartiana
Qualiteyten

Quantiteyten
Questieuse (heyt
Quaetwillig=
Quaet-spze=
kende
Quaetgeselschap

R
Rodolphus
Ransobius
Rogus
Rombrecht
Replier
Roeland
Raphaal
Rofferus
Richard
Rebecca
Rachel
Raguel
Ruth
Reverentelijken
Renancierende
Reclamatie
Regvaardigheyt
Residerende.

S
Salomon
Sampson
Sebastiaan
Samuel
Symon
Silvester

Socrates
Sapho
Susanna
Sandryn
Sulpitia
Sara
Sedeging
Sacrasitie
Subtylheyt
Subsigneren
Silentium
Safferaan

T
Thomas
Theophilactus
Turtillanus
Theophrastus
Theodorus
Titus
Timotheus
Theophilus
Tantalus
Tubal
Tiberius
Tulia
Tatia
Tisiphone
Tamas
Tobias

V
Virgilius
Vrederick
Valentijn

De...
De...

Despasianus
 Valerius
 Urbanus
 Ursus
 Veronica
 Venus
 Ursulla
 Vasti
 Vriël
 W
 Willem
 Wynant
 Wouter
 Wenceslaus

Walraven
 Walzogt
 Waldamia
 Willemma
 ¶
 Xenophon
 Xantes
 Xerxes
 Xenocrates
 Xalverius
 Xenophontes
 Xantippe
 ¶
 Xebius

Xperius
 Xnieneus
 Xszand
 Xda
 Xpsiphile
 Z
 Zacharias
 Zacheus
 Zenon
 Zophites
 Zodiak
 Zenobius
 Zebedeus
 Zilpa.

Verscheyden Ampten ofte Ambagten.

Boek-druiker
 Boek-binder
 Boek-verkooper
 Bakker
 Brouwer
 Biersteker
 Medicijn
 Chirurgijn
 Apotheeker
 Quakzalver
 Schijn-werker
 Timmerman
 Gout-smit
 Silber-smit
 Juwelier
 Diamant-snijer
 Steenslijper

Goutlager
 Beelt-snyder
 Figuur-snyder
 Mant-meester
 Zep-maker
 Scherm-meester
 Schryber
 Schoen-maker
 Schilder
 Schipper
 Lepdekker
 Steenhoutwer
 Swaartbeeger
 Zee-zieder
 Sadel-maker
 Hobenier
 Kaffier

Krupdenier
 Bettewarier
 Balkenier
 Berbergier
 Financier
 Doortier
 Metseelaar
 Wiel-draayer
 Messe-maker
 Paalde-maker
 Ziel-verkooper
 Mand-maker
 Buschier
 Kleer-maker
 Lant-meter
 Poede-maker
 Tinne-gieter

Ketel-boeter.	Vleesch-houwer	Wagen-maker
Visscher	Lijn-draaper.	Weber
Kramer	Hos-tupfcher	Daper.

Namen der 17 Prouintien.

Gelderlant	Benegoutwen	Groningen
Lutzenburg	Hollant	Mechelen
Vlaanderen	Zeelant	Ober-ijssel
Limburg	Namen	Utrecht
Artops	Zutphen	Driestlant
Wabant	Dalkenburg	

Namen van sommige Ryken ende Landen.

Engelant	Doozwegen	Hollant
Duytschland	Egipten	Denemacken
Frankryk	Lombardien	Sweden
Italien	Hongarpen	Bohemien
Spangien	Barbarjen	Duytsen
Ostentijk	Luchpen	Poolen
Walslant	Arabpen	Westphalen

Sommige vermaarde Steden.

Jerusalem	Frankfoort	Middelburg
Bethlehem	Paris	Haarlem
Bazareth	Leulen	Leiden
Constantinopolen	Bazel	Brussel
Roomen	Danstock	Leegwaarden
Venetien	Aken	Amsterdam
Milanen	Lupk	Rotterdam
Neurenburg	Antwerpen	Doordrecht
Straatsburg	Munnegeu	Enkhuysen

Staberem
Gent

Bingge
Mechelen

Leuven
Breda.

De Namen der seven byge Konsten.

Grammatica
Dialectica
Rhetorica

Musica
Arithmetica

Geometria
Astronomia

De seven Dagen der Weken.

Sondag
Maandag
Dingsdag

Woensdag
Donderdag

Vrydag
Saturdag

De seven Planeten.

Saturnus
Jupiter
Mars

Sol
Venus

Mercurius
Luna

De seven Metaelen.

Gout / Silber / Koper / Yser / Tin / Lood / Quik-silber

De vier Getyden des Jaars.

De Lente / Somer / Herft / Winter

Namen der vier Euangelisten.

Mattheus / Marcus / Lucas / Johannes

De vier Winden der Werelt.

Oost / West / Zuid / Noord

De vier deelen der Werelt.

Europa / Asia / Africa / America

De vier Rivieren des Paradyss.

Euphras / Tigris /

De vier Complexien der Menschen.

Sanguinis	Flegmaticus	Melancolicus
Colericus		

De twaalf Maanden des Jaars.

Januarus	Maartus	September
Februarius	Junius	October
Martius	Julius	November
Aprilus	Augustus	December

De twaalf Tekenen van den Zodiak

Aries	Cancer	Libra	Capricornus
Taurus	Leo	Schorpio	Aquarius
Gemini	Virgo	Sagittarius	Pisces

Volgen sommige Ambagten, met
het gene zy hanteren.

De Bakkers bakken.

Carwen-broot	koeken	van Gyns
Roggen-broot	krakelingen	met Gerst
Witte-broot	van Meel	met Water
Weggen	van Bloem	met Melk

De Brouwers brouwen.

Pharao	Balle	van Mous
Israël	Kupse	van Poppe
Peuselaar	van Hoorn	van Water

De Bisschers hangen.

Barig	Schettsch	Snoek
Salm	Kabbeljou	Daling
Els	Steuc	Nal

D

Scholt

Scholletr	Spieting	Makkeel
Soeten	Borites	Snepen
Harper	Vliegende-bisch	Walvis
Waars	Bruyn-bisch	Doratus
Braascent	Comyn	Mosselen
Blep	Paepen	Oesteren
Bliet	Af-hapen	Kreeften
Houwe	Speer-hapen	Krabben
Doorn	Doonen	Garnaak

De Vogelaar stelt zijn Netten na de

Plakkers	Kieken-dieven	Kiebiten
Kranen	Nabens	Nachtegalen
Gaisen	Erteren	Musschen
Epnden	Weylen	Vinken
Pimpels	Spreuwen	Dupben
Spevats	Qualihelen	Papegaven
Putoren	Koekloeks	Swaluwen

De Schippers varen met

Scheepen	Penden	Pynassen
Schuyten	Dulcken	Galpen
Karvels	Plepten	Blieboots

De Smit spreekt van

Wser	Speerhamer	Blaag-balk
Koolen	Hammer	Kout-bytels
Wanbeelt	Tangen	Deurflagen

De Schoen-maker maakt.

Schoenen	Stebels	met Pk
Muplen	van Leer	met Garer
Pantoffelen	van Rozk	met Bozstelen
Leers	met Darg	

Den Blesch-houwer slagt en slaat

Offen
Roepen
Kalveren
Paarsen

Derheng
Biggen
Schapen
Hammen

Hamelen
Lammeren
Geuten
Open

Den Jager Jaagt

Berten
Binden
Hasen
Konijnen
Dossen
Wolven
Bokken

Beeren
Schapen
Luppaarts
Panter
Cygers
Eenhoorns
Inkhoorns

Stieren
Busseld
Efels
Simmen
Apen
Meer-kattel
Otters

De Vette-warier verkoopt

Boter
Naas
Spek

Wolstaart
Eperen
Alp

Zout
Korpe
Dotten
Pannepijp

De Kramers loopen med

Messen
Mestelen
Riemen / Haken
Hantschoenen
Hammen

Speiden
Daalder
Kouffebanden
Casschen
Spegels

Lint / Wigtel
Liesjes
Winnachen
Kantrekker
Billen

De Linne-naapster maakt

Bembden
Kragen
Lobben
Wals-doeken

Heidsdoeken
Doek-huybel
Mutfen
Wandekrus

Slaap-lakens
Serbetter
Cafel-lakens
Doverg

Tot den Laket-verkoopters is Laken

van verschepte Der men te weten:

De

Swart-wol
Stoot

Ordi

Geel
Groen
Blau
Licht
Donker
Wijn

Bleek
Aſch-grau
Schagen-grau
Gansen-groen
Violet
Scharlaken

Sanguyn
Paars
Purper
Stammuet
Schall-blau
Papegap-groen

In de Zijden-winkel is te koop

Fluweel
Zude
Knoeff
Caffe-floret
Camelotte
Saapen

Crjfp
Weerſchijn
Dombazijn
Puffeyn
Kampfer
Doftraan

Koorden
Linten
Knoopen
Quifpelen
Knoopen van al-
le foorten

Den Timmerman maakt huysen van

Ephen-hout
Eſſcheit-hout
Wilgen-hout
Eifen-hout
Epen-hout
Linden-hout

Worben-hout
Berken-hout
Eben-hout
Populieren
Appel-boomen
Beuken-hout

Deeren-boomen
Druym-boomen
Wag-boomen
Klater-boomen
Dupl-boomen

De Yfer-winkelier verkoopt

Wijlen
Sagen
Woozen
Wegaars
Schaben
Wepfels

Spijker-boozen
Wiffels
Wijlen
Wij-tangen
Wij-messen
Waffers

Knip ſcheeren
Wellen
Ketenen
Wagelen
Wijkers
Wamers

By de Graan-verkoopters vindt men

Wachte / Rogge
Werde
Waver

Woozen
Werde
Wochter

Wpelt
Wachte
Werde

Den Boer-man / Bou-man / Huys-
man / Acker-man ofte Lant-man geneert hem met

Daarden
Roepen

Ploegen
Eggen
Wagenen
Karren
Sleden
Schoppen
Spaapen

Offen
Schapen
Op Bout met
Zaapt
Maapt
Hoopt
Op Rijt
Dozst
Want

Deckens
Halveren

Draaft
Loopt
Blaaft
Op Wint
Met leet zijn
Broot in
't zweet

Tot den Hobenier ende Fruytier
sult gē vīden

Appelen
Peeren
Noten
Kerffen
Krieken
Pypmen
Dygen
Kastanien
Wase-noten

Bersicken
Dyppen
Moer-besien
Aard-besien
Kadijs
Bete
Latonwe
Denkel
Wijyn

Porrepe
Petercelle
Sable
Wispelen
Que-appelen
Kapen
Paffenaken
Koolen / Peen
Loek.

In de Maant slaat men

Kjoonen
Ducaten
Angelotten
Bosenobels
Goude vliessen
Goude leeuwē
Diftoletten
Kupfater

Daalder
Guldens
Kraalen
Snaphanen
Vliegers
Krabbelars
Schellingen
Stoters

Dier-pfers
Strupers
Blanken
Grootjens
Gortjens
Dypten
Denningen
Dijten / G.

Alter Scholieren zijn (oude of Jonge), die de
Hoofst-letteren niet wel maken en kunnen/die sal men
in Papier schrijven eenige van dese volgende A / B /
C soo leeren en gemeene Letteren/ de Capitalen/
ende ook wel spellen al t' samen.

Adam/ Balthaser/ Christiaan/ David/ Ezechiel/
Felix/ Gabriel/ Hieronimus/ Jacobus/ Krantius/
Lucas/ Melchior/ Nicodemus/ Octaviaan/ Philips
Quintillaan/ Sansobius/ Salomon/ Tubal/ Urias
Wilhem/ Xenophon/ Psodorus/ Zenobius.

Abraham/ Bartholomus/ Cispijn/ Daniel/ Epi-
phanus/ Fredrik/ Gregorius/ Hilarus/ Johannes/
Karalus/ Ludovicus/ Mattheus/ Neander/ Otto/
Petrus/ Quiricus/ Rufficus/ Samson/ Theophrastus
Urbanus/ Wenclaus/ Ferrus/ Psocrates/ Zenon.

Abriaan/ Bernard/ Cornens/ Diederik/ Evert/
Frans/ Gobart/ Harman/ Jores/ Kommer/ Lam-
bregt/ Melis/ Nicolaas/ Olfert/ Paulus/ Quirijn/
Rombragt/ Simon/ Thomas/ Valentijn/ Wouter/
Kantus/ Ysaac/ Zacheus.

Ambrosius/ Boudetwyn/ Cleophas/ Demasthe-
nes/ Eusebius/ Flores/ Gysbregt/ Hugo/ Julius/
Kilianus/ Leunus/ Melinus/ Nicanoz/ Olblier/
Ponstaan/ Quilliaan/ Goelant/ Sebastiaan/ Theo-
dorus/ Valerius/ Wphrandus/ Xenocrates/ W-
brand/ Zebredens.

Aristoteles/ Benedictus/ Clement/ Diogenes/
Crasinus/ Fortunatus/ Gerardus/ Hubertus/ Is-
sephus/ Plthagoras/ Quilianus/ Remondus/
Socrates/ Terullianus/ Wergius/ Willebrordus/
Walbertus/ Wiericus/ Zacharias.

Wouwen namen.

Agollonia/ Barbara/ Catharina/ Dianica/ El-
sabeth/

sabeth/ Fabina/ Geerttrapt/ Helena/ Justina/ Kres-
sina/ Leonora/ Margriets/ Nlobe/ Oda/ Petronel-
la/ Quisquina/ Rebecca/ Sandrijn/ Titia/ Veronica/
Waldamia/ Fantippe/ Uphigenia/ Zilpa.

**Verklaring van diverse so Latijns
als Fransche Woorden en Termen / die
de Practeyns dagelijks gebruiken.**

- A** Balineren, verbzende.
Abbrivieren, verkorten.
Aboleren, te niet doen.
Abortiv, een Dragt / die doot ter werelt komt.
Absenteren, verhoogen, houden.
Absolveren, ontslaan / voleynde.
Absoluyt, ontslagen / voleyndigt.
Abuseren, misbruyken. Abus, misbruyk.
Acceptatie, een maniere van verbintnisse.
Accepteren, tot zynen voozdeele aanbaarden.
Accessoir, een sake die uyt andere spruyt.
Acces, toegang.
Accessours, geleerde Mannen die de Bonnisse van
den ongeleerden Regter raken.
Accommoderen, propstelijk of behulpig wesen.
Accommodatie, behulpsaamheyt.
Accorderen, vereenigen / over een komen.
Accordatie, over eenkoming.
Accuseren, beschuldigen / aantgaen.
Acte, recht gedaan welk / bonnisse / Gerechtige.
Actie, 't recht 't welk men zevens toe heeft.
Accumuleren, by een vergaderen.
Accumulatie, vergaderinge.
Adherideren, overborden erben.
Adjoindten, ingehoegde Responde.

Adjudiceren, toewijzen / aanwijzen.
 Adjudicatie, toewijzinge / aanwijzinge.
 Administreren, bedienen doen.
 Admitteren, toelaten.
 Adopteren, pmande booz sijn eppen kint aannemen.
 Advanceren, bozderen. Advers, tegen-partje.
 Adverteren, waarschouwing.
 Advertisement, waarschouwinge.
 Advoceren, toeroepen / pmands woort doen.
 Advocaat, Booz-spraak.
 Advoyeren, beftigen / van waarden houden.
 Advys, beraden / goetdunken.
 Affirmeren, sekeren / toefeggen.
 Ageren, oeffenen / in Recht handelen.
 Aggreeren, behagen / te danken hebben.
 Aggreatic, behagen / aangenaamheyt.
 Allegeren, verlichten / ontlasten / booztbringen /
 ofte in regten bybringen.
 Alterceren, kijven / bedingen.
 Altercacie, kijvingen / bedingingen.
 Aliëneren, verbyeenden. (tigen zin.)
 Amphibologie, eenige donkere reden of twijffelag.
 Ampliëren, vermeerren. Ample, wjt / byet.
 Annex, by-geboegt.
 Antecessour, booz-ganger / booz-zaat.
 Animeren, moet geven.
 Anticiperen, te boozekomen / verrassen.
 Apparcutie, begintfel.
 Appelleren, provoceren, weder-roepen / her-tie-
 men / weder verfoeken.
 Appensemens, dag van beraden. (berklaren.)
 Appliceren, ten propooste brengen / omde sake te
 Appointeren, oekommen / dagbaarden.
 Apointment, oekomminge / upthinge.

Apprenderen, vast-houden / vangen / aantasten.

Approberen, van weerde houden. Apt, nut/bequaam

Arbiters, segts-lieden / sijn-mannen.

Arbitrale uytprake, het goet-binden van de sijn-man-
nen of segts-lieden.

Arrable, huypen propooste.

Arres, wellekom-gelt / goots-pemning.

Arrementen, 't fundament daer 't proces op begoft is

Arrest, vonnis by den Oversten Regter geweest /
daer of men niet mag appelleren.

Arresteren, vast-houden / in bedwang houden.

Articulen, iet seggen na de regte gelegentheit van
der saken / of van lit tot lit.

Assigneren, bewijzen. Assignatie, bewijsinge.

Affise, ding-dagen / siddagen.

Astringeren, bedwingen.

Affumeren, toe-nemen / by-nemen.

Atroce, wrede/lijken / zwaarlijken.

Atiëdiöse, verdzietelijken.

Attentaat, nieuwe seften / gedurende d'appellatie
ime gebragt.

Attesteren, tuijgen / toonen.

Attribueren, toeschikken / toegeven.

Auctentiseren, vermeerderen / kragtig maken.

Autentyk, magtig.

Auteur, vermeerder / maker.

Autoriseren, magtig maken.

Autoriteyt, waardigheit / aansienlijkhheit.

Auditie, toehooringe. Auditeur, toehoorder.

B.

Bailju, Doogt / of Regerder van heerlijke goederen.

Baptiseren, naam-geven / doopen.

Baroen, Gemoet. Baare-Heere.

Beneficie, welvaart / woorder.

Bigame;

Bigame, die twee Wifjes of vrouwen gehad heeft / ofte
een Weduwe hertrouwt heeft: A

Blasphemeren, lasteren / schande na-spreken.

Brevet, een Rolleken of Briefken.

Breviteyt, kortheyt.

Bulle, eenen Brief.

C.

Callamniëren, valsheyt bedrijven / ofte naar seggen

Capitieux, bedriegelijken / begriepelijken.

Casubject, Materie daer quaestie om is.

Casseren, te niet te doen.

Caveren, wagtten / behoeden.

Cavieren, schimpen / spotten.

Cavillatie, spot. **Causeren**, veroorzaken.

Cautie, borg-togt.

Cautionarisch, die borgge blijft.

Cederen, zijn recht aan eenen anderen overgeven.

Cessie, overgebringe van goederen.

Cedulle, hand-schrijft / huut-tedullen.

Certificeren, verklaren hoer de waarheyt.

Civile faken, daar lijf nog bloet aanhangt.

Civile Registeren, werckliken Registeren.

Circumstantie, gelegentheyt van de sake.

Citeren, aengen / in Regte betrekken.

Claudestine, heymelijken.

Clausule, eenig begrip van Materie.

Codicil, uytster wille sonder erbinge of out-erbinge.

Cogniti, kennisse / oordeelinge.

Collaterraal, die van de zijde bestaat.

Collationeren, tegen de principaal ofte tegen een
ander vergelijken.

Collecieren, vrees vergaderen.

Collusie, heymelijken verstant / bedrog.

Comminereren, dreppen.

com

Committeren, bekant te werk stellen / ook mis-
doen / sondigen.

Committeribus, Brieven van bevelen.

Commotie, oproep onder de Gemeente.

Communiceren, mede deelen / t'samen spreken.

Compareren, vergelijken / vergoeken.

Compruis, als verstant eenen anderen te Regte be-
trekt / ende deselve niet en compareert / dan
verkijsst de gedaagde oorzof van den Hobe /
en de condeinnatie van de kosten by hem ge-
daan ten laste van den aanlegger.

Compelleren, dwingen.

Compenseren, vergelden / d'een schult / schade /
bonnissen of onkosten tegen d'andere verge-
lijken ofte setten.

Competeren, aangaan / toebehooren.

Competenten Regter, behoorlijk Regter.

Complicen, mede-pleegers.

Comprehenderen, begripen / batten.

Composeren, metter minnen overkomen.

Compromitteren, hem gedragen to het seggen van
sijn mannen.

Compellorium, bedwang-brieven.

Concederen, verlenen / gunnen / geven / toelaten.

Concerneren, aangaan / aansien.

Continueren, dierē / ofte t'samen voegen.

Concluderen, t'samen de sake in Regte besluyten /
verzoeken in Regte aanspreken.

Concurreren, medeloopen / mededeelen.

Condemneren, doemen / verwijzen.

Conditioneren, bespreken.

Confereren, t'samen dragen / of sluyten.

Confessie, bekenteffing. Confirmeren, bevestigen.

Confisqueren, de goederen verbeurt maken.

Conformeren, vergelyken. Con-

- Conjiveren**, dooz de bingeten sien / gedogen.
Copieren, dobbel maken / overbloedig maken.
Copuleren, vergaderen. **Conquesteren**, verkriggen.
Consequent, verbolg.
Conserveren, bewaren / beschutten.
Considereren, aansien / aanmerken.
Configureren, pet pemant bewijzen / of in handen te stellen / als pand dooz schult.
Conspireren, quaat opset tegen zijn Oberste maken.
Constituieren, magtig maken / pemant in zijn stede stellen / om let te doen / of te verbolgen.
Consulteren, raden / raadslagen.
Contemplatie, opmerken.
Contenteren, tisch maken.
Comtemteren, te byede stellen.
Contentieuse saken, twistige saken.
Contesteren, beroepen.
Continuieren, volherden / zijn boozstel verbolgen.
Continuatie, houdinge van eenige dingen / in eeren / wesen agterbolgen.
Contradicieren, tegen seggen.
Contraheren, tegen een ander pet aangaan.
Contract, boozwaarden.
Contract antenuptiaal, houwelijksche boozwaarden.
Contrarie, tegen of wederspannig.
Contravenieren, tegen komen / tegen doen.
Contribuieren, mede geven.
Contumaceren, in recht versmaat worden / als men niet en compareert / ofte wederspannig valt van te voldoen.
Contumax, versmaat / wederspannig.
Compereren, t' samen werken.
Compuieren, by een vergaderen.
Corresponderen, oer een komen.
Correboreren, versterken.

Cor:

Corrueren, verballen / t'samen ballen.
Corrumperen, bedorven / iemand met giften verleyden / verblinden / om tot zijn verniete te komen.
Crediteur, die upteent aan een ander die ten agter is.
Credit, upteendaande schult.
Crime, daar lijf of lit aan hangt / misdoot.
Culperen, beschuldigen.
Inculperen, idem.
Cumilatie, hoopinge of vermeerlinge.
Curateur, Advocaat / Coesieder / of Regeerder van Weesen goederen.

D.

Dammeren, doemen. Datum, tijd.
Debateren, helpen. Debiliteyt, krankheyt.
Debiteur, schuldenaar.
Debitresse, schuldenaresse. Debit, schult.
Deideren, beslijten / ten eynde brengen.
Decipieren, bedriegen.
Declareren, verklaren.
Declineren, of gaan / van den Rechter scheyden daer men voer betrokken is.
Decreet, een gebot / bekentnisse / voornemen.
Deduceren, verklaren / te kennen geven / bewijzen.
Defailleren, in gebreken vallen.
Defaut, gebrek / als men in Rechte ten bescheyden dagen niet en komt.
Defectief, gebrekkelyk. Defenderen, beschermen.
Defererren, hem ergens toe verdragen. / of ter eere geven.
Defloreren, schofferen / verkrachten / maagden ofte vrouwen van haren maagdom ofte eeren ontsetten.
Defrauderen, bedriegen.
Delibereren, versinnen / beraden / bedenken.
Delinquere, misdoot. Delict, misdoot. De-

Dependeren, aankleeden?

Deponeren, tuggen / in rechte verklaren / aflaggen;
nemant zijn gelt in bewaringe geven.

Depositie, getuygenisse.

Depost, afgelegd of overgegeven gelt.

Designeren, bewijzen.

Desadvoyeren, af-gaan / van geender weerden
houden.

Desert, d'appellatie die binnen behooylike tijd niet
vervolgt en is.

Desisteren, aflaten / ophouden.

Detenderen, detineren, onthouden.

Devolveren, toekomen of upt de gewoonte komen.

Dictum, vormisse / of de uyt spraak van den selven.

Dicteren, boozlese ofte seggen 't gene nemant schryft

Diffameren, schande naar seggen.

Differeren, verschillen / uyt-stellen?

Different, geschil / verschil.

Difficulteyt, zwarigheyt / verschil.

Diffreren, schepden / eynden / verklaren.

Diffiditief, eyndelijken.

Diley, uytstel. Dileyeren, uytstellen.

Dilatoire ekepte, alsing de sake soekt uyt te stellen.

Diligenteren, beneerstigen.

Diminutie, beominderinge.

Diminueren, verminderen / breeken / een somme van
kosten in rege gedaan / verminderen.

Directelyken, regtelijken.

Discretie, verstandigheyt.

Disponeren, beschikken / stellen.

Dispositie, eene bydenckelike beschikkinge of stellinge.

Diffimulatie, gebeynscheyt.

Distraheren, afstrekken / verbeynden.

Distribueren, uytdeelen.

Di-

- Divers, verscheiden. Diversiteyt, verscheidenheyt.
 Divertieren, verkeeren / of keeren.
 Divortie, scheidinge des Houwelijks.
 Divulgeren, verberden onder de Gemeente.
 Diceren, leeren doen blijven.
 Domicilie, woon-plaats.
 Domicillie kiezen, plaats kiezen als men nergens
 hups en hout.
 Six Domicilie houden, bukh-vast / of stede-vast
 blijven woonen.
 Donatie, giften / by overgebinge / als men iet
 booz eppen over geeft
 Donatie causa mortis, giste die men in 't dood-
 bedde doet booz Notaris.
 Doneren, begiftigen / begaben.
 Dote, Houwelijks goet.
 Dubiteren, dubben / twijffelen.
 Duël, kamp twee-strijt / twee-gebeft / twee-kamp.
 Dupliceren, dobbeleren. Durabel, duurzaam.

E.

- Ederen, uptgeben / openbaren.
 Editie, uptgebinge.
 Edict, generaal Gebod.
 Edificie, bouwinge / timmeringe.
 Effaceren, upt doen.
 Effectnieren, de saken met de werken volbrengen.
 Effect, 't gene soo volbragt is / uptgang des werks.
 Egaal, gelijk.
 Emanciperen, iemanden zyn zels Doogt maken /
 gelijk den Vader, den Sone maakt.
 Emenderen, beteren.
 Eminent, verheben / uptstekende.
 Emolumenten, profjten baren / byugten of gewin
 dat men van den arbejd of dienst krijgt.

Emite, kooplinge.

Emunit exempt, uytgenomen byp.

Entrainte, gebroken sekerheit / of misbryuk regt.

Enorum, leelijt / ongeschikt.

Enqueste, ondersoek / getuygenisse.

Equipolleren, gelyken.

Equiteyt, gerechtigheyt. Erigeren, opregten.

Erreur, doolinge. Esclanderen, oneere.

Estimeren, waarden of agten.

Evident, hoog schynelijken / klaarlijken.

Examineren, onderbragen / ondersoeken.

Excipiëron, uytsonderen / getuygenisse. Lacheren, uytneemen.

Exceptie, uytneeminge.

Excluderen, uytsluyten. Exclus, uytgesloten.

Excommuniceren, bannen. Excommunicatie, ban.

Excusatie, onschuldige.

Executeren, pemanden tot voldoeninge van het gewijsde brengeu.

Exempt, byp / uytgenomen.

Exerceren, bedienen / oeffenen / handel.

Exhereren, onterven. Exhideren, overgeven.

Extimeren, schatten / agten.

Expenient, geboeglijt / profytelijt.

Expeditie, het eynde van den werke.

Expense, koste.

Expiëneren, verschijnen / overgaan / eynden.

Exploïeteren, ondersoeken / een sake volbrengen.

Expurgeren, reynigen / supberen / ontschuldigen.

Expurgatie, ontschuldige.

Expres, uytdukkelijken / merkelijken.

Extenderen, uyt-trekken / in 't lange setten.

Extraheren, uyt-trekken / uytstellen.

Extrakt, 't gene uytgetrokken is / Coppe.

Ex.

Extraordinaris, dat bukten der settingen of gemeen-
nen regel ofte gewoonte geschiet.

F.

- Fabriceren, maken / versieren.
Facilijcque, doenelijken / ligtelijken.
Facteur, die de saken vooz een ander dypst.
Faculteyt, magt / vermogelijckheyt.
Fatalia, ding-dagen. Faveur, grunste.
Fateur, jonst dzager / een mede pleger.
Feyten, schyfture in houden 't gene men wil betonen.
Fiscaal, die 's Heeren regt ofte schat bewaren / ofte
voozstaan / als Advocaat of Procureur Fiscaal.
Fidejusteur, bozge.
Fortificeren, sterk maken.
Frauda, bedrog. Frauderen, bedzegen.
Frvol, onnut.
Fructueux, bzugtbaar. Infructueux, onbzugtbaar.
Frustre, te vergeefs. Frustreren, bedzegen.
Fugitief, gebloden / bancquerotte.
Fulmineren, blixemen / uptsinnig worden.
Funderen, beginnen / stellen ofte bevestigen.
Fondament, de vestinge.
Furieux, ontsinnige / rasende dul.

G.

- Garanderen, ontheffen. Garant, waarschap.
Ganderen, verbljde / gekke ook zyn proces winne.
Genereren, baren / voozbzengen / winnen.
Generaal, geheel begryppende / gemeyn.
Gloriëren, roemen / verbljden.
Glose, uptlegginge. Graveren, bezwaren.
Gloseren, uptleggen / verklaren.
Graviteyt, aansienelijckheyt.
Grosseren, in 't grobe schryben.
Gros, 't gene nytter kladde in 't nette gestelt is.

G.

H.

H.

Habiteren, woonen. Habiël, bequaam.

Hechte, gevangenisse.

Herederen, in de goederen van iemanden by versterffenisse komen.

Herediteyt, het versterf.

Heresij, ketterpe / ongeloope.

Horteren, vernanen.

Humeur, bogtigheyt / eensgesintheyt / ofte sijnlijkhed.

Hypotequeren, eenig goet ofte pant voor Rente of schuld verbinden.

Hypoteque, al sulke verhiatenisse / onderpand.

I.

Janctantie, beroeminge.

Ignominie, versmaatheyt / schendinge der eeren ofte naams.

Ignoreren, van de saken niet weten.

Illigime, ontrou / bastaart / niet wettig.

Imagineren, begrijpen in 't herte.

Imiteren, naar-bolgen.

Impetreren, verwerben / bekrigen.

Impetrant, verwerben.

Importom, lastig / quellen / sonder schaamte vermanden moepelijk vallen.

Imploreren, aantoeven.

Imposeren, imponeren, opleggen / te laste leggen.

Impost, instellinge / ofte belastinge.

Impugneren, tegen-strijden.

Impugnateur, tegen-strijder. Imputeren, wijten.

Inadvertentie, onwetentheyt / als men geen wett ontfangen heeft.

Incident, inballinge / gelijk als partye een ander materie byzengt om de sake te bewimpelen.

In-

Inconvenient, ongebal / misbal.
 Inculperen, beschuldigen.
 Incurreren, vallen / gelijk als men in schade valt.
 Indemnieren, ontheffen.
 Indispositie, siekte ofte ongeschiktheit.
 Induceren, inlepen / wijs maken.
 Inept, onbequaam / niet dienende.
 Infaam, cerloos.
 Infringeren, bzeken / te niet doen.
 Infracteur, inbzeker / overtredder.
 Infructueux, onvrugtbaar.
 Ingratitude, dankbaarheid.
 Injuriëren, lasteren / schande / oneere / naar-seggen.
 Injurie, schanden / oneere / schoffierigheid.
 Innoveren, vernieuwen / of weder beginnen. (de.
 Inpertinent, onbehoorlijk / ten propooste niet dienen.
 Insereren, inboegen / tusschen-stellen / by-boegen.
 Inspiceren, insien / beschouwen.
 Inspectie oculaire, oogschijnlijke / besigtiging.
 Insinuëren, de we'e doen.
 Insoludum, gautschelijk / of bysondere.
 Insolvent, die niet betalen kan.
 Instruëren, instellen gelijk als men yemant zhu
 Erfgenaam maakt.
 Instantie, beginsel. Instruëren, onderwijzen.
 Instructie, onderwysing / leerling.
 Instrument, tugg / weck-tugg / handel-tugg / ge-
 credschap.
 Intendit, de principale mepinge van den eysscher.
 Intentie, mepinge.
 Intenteren, versoeken / aanleggen / beginnen.
 Interdiceren, verbieden.
 Interest, schade / agterdeel.
 Intimeren, ontbiede / aankundiging.

- Geinthimeerde, de Partye die niet geappelleert en heeft / maar 't Bonnisse gewonnen heeft.
- Interineren, van weerden te doen houden / 't gene men verwozven heeft.
- Interloqueren, tusschen sprekken.
- Interrumperen, pet by brengen / daar men de sake mede veragtert / of doet stille staan.
- Interrupt, afgebroken.
- Interveniëren, booz iemand de saak aanbaarden / ofte hem het Proceß aan dzagen.
- Invaderen, aanbaren / inballen / aanrandsen.
- Inventariseren, beschryven / gelijk als men eenige goederen / hupsraat ofte iet anders beschryft.
- Invoceren, aanroepen.
- Involveren, inwentelen.
- Involutie, inwentelinge / bestrakkinge.
- Itereren, herbatten / herhalen.
- Iterative, wederom op een nieuwe.
- Judiceren, wijzen / oordeelen.
- Judicature, bonnis / regts-pleging.
- Juratorie, by Eede.
- Cautie Juratoir, Borg-togt by Eede beloben / het gewijsde te holdoen / ende zijn Persoon en Goederen niet absenteeren of verbzenden.
- Jurisdicte, gerechtigheyt ofte magt.
- Jurist, ten Regt-geleerden.
- Justiciet, Schout / Seregts-dienaren / Wethouder.
- Justificatie, rechtveerdigmakinge / rechtvaardiging.
- L.
- Lamenteren, kermen / jammeren / wee-klagen.
- Latiteren, schuplen / ergens secretelyk zyn.
- Lauderen, loben / pryzen
- Legaat, een uytgesonden Bode met bevel / ofte het gene by Testament ofte nptorste wille weg of tot Erve gegeven wort.

Legataris, die wat by Testamente gegeven wort
ofte dien gemaakte goeden bevolen zyn.

Legateren, iet by Testament weg. geven.

Legateur, die het weg gemaakte uptrigtet.

Lederen, schaden / quetsen.

Læse Majestatis, ofte Crimen læse Majestatis, misd-
daat tgen de Majestept.

Læse, quetsinge / misdoot.

Legitime portie, wettige gedeelte / hants gedeelte.

Legitimatie, wettig-makinge.

Legitimeren, wettig-maken.

Libel, geschzift / spot-reden / ook een libel van aan-
sprake / antwoozden / replijke / duplikke / tri-
plikke / quadzuplikke / advectionement / sep-
ten / kosten / diminutien / beiebcn ofte andere.

Liberaal, milde.

Libeteren, verlossen.

Libre, los / vry.

Licentiaat, Meester in de Regten / of toegelaten in
de Regten.

Limiteh, palen / erf-palen.

Linie, rigt-inoer ofte in regter zyden bestandinge.

Liquideren, ten eynde brengen / een rekeninge ef-
fen maken / sluyten.

Ligituëren, twist hebben / ofte proces hebben.

Lites contestatie, beroepinge die partpen van beyde
de zyden in regten doen.

Lites contelleren, van beyde zyden in regte beroepen

Lites pendentie, de twist of 't vervolg van het proces

Locatie, huuringe / verhuuringe.

Locupleteren, magtig maken / rijk maken / ver-
hoogen / vermeerderen.

M.

Machineren, quaat tegen een ander versieren.

C 4

Main

- Maintineren, houden / bevestigen.
- Mandaat, bevel / dagement.
- Manivesteren, openbaren. Manifest, openbaar.
- Manuaal, Hand-boek / Register.
- Marteren, moede maken
- Maxime, het principaalse point / gebruik.
- Memorie, gedenkenisse.
- Mentie maken, vermelden.
- Misdefaict, handstellinge van tegte.
- Miserabel, katijbig / jammerlijk.
- Miserie, katijbigheyd.
- Missive, eenen Zend-brief.
- Multiplizieren, vermengbuldigen / vermeederen.
- Mixte, vermengde sake.
- Meubilen, roerende goederen.
- Molesteren, quellen.
- Monopolie, oploop of mupterpe die de koop-lieden doen / van hunne goederen booz een gesetent prijs / en niet minder / dan zy onder malkanderen beslooten hebben te verkoopen.
- Motief, beweegsel / beweeg-reden.
- Mulderen, straffen.
- Municiperen, Burger-regt.
- Munieren, bewaren / beschermen.
- Munimenten, beschept / dienende tot bescherming van iemants regt.
- Murmureren, knozren / mozen.
- Mutilatie, verminkinge van eenige leden.

N.

- Namptiseren, opleggen / verschieten / gelijk men by proibisie ende onder cautie eenige sommen ofte goederen op of boort brengt.
- Namt ofte Namtissement, 't gene alsoo opgebzoogt wort.

Nar:

Narreren, verklaren / vertellen.
 Necessiteren, noodigen.
 Necessiteyt, nood / gezek. (mag)
 Negatief, 't gene men vooz leugenagtig ontkennen.
 Negotiëren, beschikken. Negligent, onagtsaam.
 Negligentie, onagtsaamheyt.
 Neuter, nog d' een nog d' ander.
 Neutraliteyt, onzijdigheyt.
 Nihilpenderen, versmaden / vooz niet agten.
 Notaris, een Schryber die der menschen handelin-
 gen ter toekomende gedenkenisse schryft.
 Noteren, opschrijven ter bewaarnisse.
 Notitie, opschryvinge / kennisse.
 Notulle, 't schryft op de Notaris geschreven.
 Nul, van geender waarden / niet.
 Nulliteyt, 't gene niet met allen te bedieden heeft.

O.

Obediëren, onderdanig wesen.
 Obligeren, verbinden.
 Obligatie, verbintenissen spruyten upt eenigen con-
 tract ofte schuld.
 Obscur, donker. Observeren, onderhouden.
 Obsteren, letten / verhinderen.
 Obtineren, verwerven / bekraygen.
 Obviniëren, te genoot komen / behoeden.
 Objiciëren, letten / voozwerpen om te beletten.
 Occasioneren, veroorzaken.
 Occasie, oorzake.
 Occoperen, in-nemen / ontledigen.
 Oetroyeren, toelaten / gunnen / consenteren.
 Oetroy, toe-latinge.
 Obmitteren, agter-laten / versupmen.
 Ommiffie, vergetelykheyt / versupmtheyt.
 Opereren, werken.

Es

Opc

Operatie, kragt / werkinge.

Opineren, meynen.

Opinie, 't goet dinken / ofte meyninge.

Opponeren, verweeren / tegen-stellen.

Oppositie, verweringe / tegenstellinge.

Oppresseren, verdrucken. Oppressie, verdruckinge.

Optie, keuze / kiesinge.

Ordineren, beschikken / bestellen.

Ordinaris Regter, is den Regter daer men hoort
verhoort om in Regte betrokken te worden.

Compotenten Regter, idem.

Ostenteren, toonen.

P.

Pandectæ, een boek dat alderley dingen in 't gemeent
begriypt / ofte inhoudt / gelijk 't boek Digestorum

Partialiteyt, partyschap / twyftigheyt.

Patent, openlijk / blykelyk.

Patenten, open lyzen.

Particida of Paraicida, die Vader / Moeder / Broe-
der / Suster ofte iemand van zyn bloede ge-
doot heeft.

Participeren, mede deelen. Particulier, bysondere.

Pensionaris, een huurder of loon-trekker raatsman

Peremptoir, dat de saken heel te niet doen.

Perfect, volkomen. Permitteren, toelaten.

Permuteren, behandelen / wisselen.

Perpetreren, quaat doen.

Perpetuëlyken, eeuwighlyken.

Persevereren, volstandig blyven.

Personeel, dat elken-mensche eygentlyk aangaat.

Pertinent behooren. Perturberen, verstooren.

Peritoire Actie, een sake die in den grond geinten-

Pervers, verkeert.

Policie, 't gemeyn stads-recht of insettinge van leven

Pon-

Ponderen, wegen / overwegen / bekennen / sehatten.
 Portie, deel. Legitime Portie, wettig kind's gedeelte.
 Poseren, zijn saken by Articulen stellen.
 Positief, settelijk / 't gene men behoort te setten / of
 te waardig is gestelt te worden.
 Possederen, besitten.
 Posthumes ofte Postmis, een kind dat na de dood
 van zijnen Vader geboren is.
 Postponeren, naar stellen / agter stellen.
 Postuleren, begeren / in regte eyschen / verholgen.
 Postremo, ten lesten.
 Practiseren, in regte handelen.
 Practisjns, in regte handelaars / als Advocaten /
 Procureurs / ende Diergeelyke.
 Practyque, handelinghe ofte oeffeninghe in regte.
 Precaveren, verhoeden.
 Precedent, voor gaande.
 Precideren, beletten. Preciste, beletsel.
 Precysen tyd, besetten tyd.
 Precieux, kostelijk.
 Predecesseur, Voorzate.
 Præminentie, hoogheyt te boven ganinge.
 Preferentie, voordeel.
 Prefigeren, bescheyden / dag stellen.
 Prefix, dat bescheyden is.
 Prejudiceren, beschadigen / agter-deel doen.
 Prejudicyf, schade / agter-deel / letsel.
 Premature, te vroeg / huyten tyds.
 Premittieren, voor bedekken.
 Premitteren, voor senden.
 Prerogitief, voordeel / voorregt.
 Prescriberen, voorscheyven / bevelen.
 Presumeren, vermoeden / voor hem nemen.
 Pretenderen, eyschen.

Prez

Preteriten, hoor by gaan.
 Pretext, deksel / schijnsel.
 Prevenirén, verrasschen.
 Priseren, de waarde seggen.
 Priveren, ontnemen / ontsetten / berooven.
 Privilegie, een bysonder behulpelyk Regt.
 Proderen, beproeben / dewyzen.
 Procederen, af kómen / in Regten handelen of
 voortvaren.
 Proclameren, uyt-roepen / voort-roepen.
 Procreatie, teeling / voort-teeling / bating.
 Procureren, besorgen / vervolgen / beneestigen.
 Procureur, die de sake besorgt.
 Procuratie, besozginge ofte het bescheyt dat de No-
 taris daer toe maakt.
 Procuratio ad lites, om 't Proces te vervolgen.
 Procuratie ad negotia, om eenige sake te beschikken.
 Prodigeren, door-brenghen / verdoen / verquisten.
 Prodigne, quist goet.
 Prodiceren, by brenghen / getuygen / leyden.
 Prohiberen, verbliden. Projiciëren, hoorwerpen.
 Prolix, lang / breed / wylt.
 Prolongeren, verlengen.
 Promoveren, vorderen / pemanden hoor tenen an-
 deren ergens toe helpen.
 Pronunciëren, uytspreekén / Bonnis geben.
 Prophaneren, eenige kerken ofte Tempels beder-
 ven ofte schandaliseren.
 Proportioneren, vergelyken.
 Proposeren, voorstellen / voorstellen / of laten dunken
 Prorogeren, uytstellen / verlengen.
 Prorogatie, verlenging.
 Proprietaris, Egenaar / Heere van goederen.
 Proprieteit, eigenschap.

Pro-

Proscribberen, uitsenden / uytghe / ofte openbaer
lijken verdoemen.

Prosequeren, gedurtzlijken vervolgen.

Protegeren, beschermen / behoeden.

Protexie, bescherminge. Protector, beschermmer.

Protesteren, openbaerlyken betuygen / beroepen
voor recht.

Protocol, bewoep-boek / daar men let van te boor
ren lime schrijft ofte op rekent.

Provoceren, uyt-eysschen / berouwen / appelleren.

Publiceren, openbaeren / verkondigen.

Publicq, openbaar Purge, ontschuldige.

Purgeren, ontschuldigen / reynigen.

Purificeren, reyn maken. Purificatie, reynmakinge.

Q.

Qualificeren, hoedanig maken.

Qualificatie, hoedanig makinge.

Qualiteyt, hoedanigheyt / gedaante / aanhang /
ofte gelegentheyt.

Quantiminoris, een Actie die geintenteert word als
het te veel gekogt is / of hoven de weerden by
betwelke men versoekt restitutie van de pen-
ningen / daar voor gegeven / met presentatie
van 't gekogte goed te restituieren.

Quantiplurimi, daar by versoekt men soo veel meer
als bevonden sal worden hem te komen.

Quantiteyt, grootheyt.

Quarte, vierde deel.

Querelle, kraakkeel.

Questie, een vrage / geschil.

Quiteren, quyt-schelden.

Quitantie, quyt-scheldingen.

Quohier, of Cohier, eenig Trecken-boek.

Quore, deel. Quoteren, aantekenen / tellen.

Quo-

Quotiseren, schatten. Quotisatie, schattinge.

R.

Radere, uitschabben. Rasure, uitschabbinge.

Rapelleren, weder roepen.

Raporteren, ober bzingen.

Rapport, aanbzinging / overbzagt / beschept.

Rapt, schaking / roof.

Rate vast / seker / stijf / gelegentheyt.

Ratificeren, van waarden houden.

Ravestissement, onderlinge makinge tusschen Man
ende Wijf.

Recapitulieren, in 't korte vertellen ofte vertrekken
het gene eens gedaan is.

Recapitulatie, vertellinge in 't korte van het voor-
gaande.

Recepte, eenen ontfang.

Reciproq, wederkeeringe / van daar 't gekomen is.

Recreantie, 't gebzupk van de saken ofte goede daar
questie om is / soo lange 't proces duurt.

Reconsiëren, versoenen.

Reconvenir en perip, eyschen wederomme als ber-
Reconventie, wederom eyschende. (weerdere.

Recuil, siet. Motyf van Regten; een schikkinge.

Renigeren, stellen / wederom dypben.

Redimeren, lossen / verlossen.

Refereren, hem gedzagen / verhalen.

Relatie, verhalinge. Reformeren, verbeteren.

Refuceren, weggeren. Refuteren, verwerpen.

Registor, een Tafel daar in men biut alles wat in
het Boek geschreven staat.

Reintegreren, vernieuwen wederom in staat stellen.

Reitereren, verhalen / herdoen.

Relaxeren, ontsaan. Releveren, ontheffen.

Relevement, ofte Reëlevement, ontheffinge.

Re

Remedie, behulp.

Remitteren, over maken / quyt schelding.

Remis, quyt scheldinge.

Remuneren, vergelden.

Renoveren, Renouveleren, vernieuwen.

Renunciëren, verlijden.

Renvoyeren, weder senden.

Repareren, vermaken / schade opregten.

Representeren, vertoonen / bewijzen.

Reprocheren, getuigenisse wederleggen.

Repromiteren, weder beloven.

Repromissie, weder belofte.

Republyke, 't gemeene wesen / 't gemeyn Proffjt /
ofte welbaart van de Stad.

Repudiëren, verstootten / verlaten / af-scheyden.

Reputeren, agten. Reputatie, agtinge.

Requiteren, begeeren. Requistie, begeerte.

Rescriberen, weder schryven / antwoorden.

Rescriptie, antwoorde.

Rescinderen, bzeken / te niet doen.

Reserveren, behouden / upthouden / met den ande-
ren bewaren / agterwaarts houden.

Reservarie, upthoudinge / bewaringe.

Resideren, woonen. Residentie, wooninge.

Resigneren, verlaten / weder geven / opdragen.

Resignatie, wedergebinge / opdraginge.

Resolveren, ontbinden / slupten / ofte raden.

Respecteren, aansien.

Respect, het aansien ofte oorzake.

Resisteren, weder spanning zijn.

Resistentie, weder spanninghept.

Responderen, antwoorden.

Restabliſſeren, wederom in staat stellen.

Restabliſſement, wederom in staat stellinge.

Re-

Reste, overblijffel.
Restituëren, weder geven.
Restitutie, weder gebinge.
Restringeren, verbannen.
Restrictie, verbangnisse.
Resumeren, bennemen / verhalen.
Resumotie, herneuinge / herhalinge.
Retardereren, verschinderen / beletten / veragteren.
Retardatie, veragtinge / beletsel.
Retineren, behoeden / onthouden.
Retraheren, vermaken / wederom verhandelen /
ofte wederroepen.

Retractie, 't geue naar gedaan ofte lest gedaan is.

Reveleren, ontdekken.
Revideren, herzien. Revisie, hersieninge.
Revoceren, weder-roepen.
Revocatie, weder roeping.
Rea, verweerderse.
Rejiceren, verworpen.
Rigueur, wreetheit / strafheyt.
Rigoreux, wreef / straf.
Ruinceren, bederben. Ruine, bederffenisse.

S.

Sacrilegie, kerk-roof / kerk-diefte.
Saisine, besit.
Salaris, dienst-gelt.
Salveren, behouden / beschermen.
Salutatie, bescherminge / groetenisse.
Saluyt, Saligheyt.
Satisfactie, voldoeninge.
Sauvegarde, 't behoet van den Prince.
Schandaliseren, beschamen / verergeren.
Schandale, Schandalisatie, verergeringe.
Secluderen, bapten slupten.

Se-

Seculste, blyten-lypunge.

Secreet, af-scheyden / heymelyk / verholen.

Secretaris, die heymelyke dingen schryft.

Seditie, oplopp / beroerte onder de gemeynte tegen d'Overhept.

Senatus consultus, den obersten Raad.

Sinsible, sinlyken / gevoelyken / verstandelyken.

Sequestre, af-scheyden / booz d'een en d'ander.

Sententie, 't gewysde vonnisse.

Significeren, betekenen / laten weten.

Sicaria lex, een Wet op de Doodslager / Moorders en senijn-gevers.

Simuleren, beynsen / bewimpelen.

Simulatie, beynsing.

Singulier, besonder / uytneementlyken.

Sinisterlyk, looslyk / bedriegelyken. (konnen)

Sisteren, stellen / in siegt ymand vertonen ofte doen

Situëren, stellen.

Situatie, gesteltenisse / staat / gelegentheyt ofte eygenschap eender plaats.

Solemniseren, Dieren / Feest houden.

Solemniteyt, Hoog-tijd / Feest.

Solliciteren, versoeken / aansoeken.

Sollicitatie, de verbolginge.

Solvent, ymand die magtig is zyn schuld te betalen.

Solveren, ontbinden / verlossen / betalen / papen.

Sommeren, manen / af-vorderen.

Sommatie, maninge. (woorden)

Sommare, ofte Sommierlyk, kortelyk / met korte

Sorteren, uyt-sonderen.

Souverain, Oberste / Opperste.

Specialyken, bysonder.

Specificeren, in 't bysonder verklaren.

speculatie, opmerkinge / bespreken.

- **Straleren**, doen staan blyve / houdt staan / opschorten.
- Stavieren**, in stellen / vast setten / wille keuren.
- Statueren**, instellingen / land-wetten.
- Stijeren**, de practyken ingeben ofte doen verstaan.
- Stipuleren**, toefeggen / beloven.
- Striktelyken**, eygentlyken / scherpeijike / naauwelyken.
- Subalterne Regters**, zyn Regters die ten diffinitive onder de Magistraten / als die van Lakenhulle / Wess-kamer ende anderen.
- Subject**, onderwoopen / grond.
- Cas subject**, de materie principaal.
- Submittereu**, onderfetten / ofte hem op het seggen van anderen gedzagen.
- Suborneren**, hepmelphen toemaken / om pmand te bedziagen.
- Suphreptie**, hepmelphen ondertreckinge ofte stellinge
- Supbreptis**, valscheijik met bedzog ofte op ontwaarsagtig te kennen geben let te verkruppen.
- Subsidie**, hulpe / onderstant.
- Subsisteren**, onder staan / t' samen staan.
- Substantie**, wesentlykheyt / selfsstandigheyt.
- Substituieren**, pmand in zyn stede stellen.
- Substituyt**, die in pmands stede gestelt is.
- Subtractie**, afstreckinge.
- Subveniren**, te hulpe komen.
- Subversie**, verstoringe.
- Subverteren**, omkeren / verwoesten / vernielen.
- Subverguleren**, onder roeden ofte strepen.
- Succederen**, in de goederen van pmand by versterfsenisse komen.
- Successie**, versterfsenisse / verbaal.
- Succumbereu**, onder leggen / de nederlaag hebben.
- Suffisant**, magtig ofte seker genoeg.

Supre

Superius, **hooftgang.**

Suppcederen, **ophouden / laten staan.**

Supplecten, **volmaken / 't gebrek volderen.**

Suppliant, **oetmoedige bidder.**

Suppliante, **verzoeker / smeekster.**

Suppliceren, **oetmoediglyke biddinge / Bequeste.**

Suppliceren, **oetmoediglyk bidden.**

Suppoceren, **onderfetten.**

Suppliceten, **over jaren / verjaren.**

Surrogeren, **in de plaats vullen.**

Suspenderen, **ophangen / twyffelagtig houden.**

Suspens, **twyffelagtig.**

Suspiciëren, **vermoepen.**

Sustineren, **staande houden / dypen / bewerren.**

Syndicalen, **Zeyn-schepen / gemagtigde Boben.**

Synodaal, **kerk-vergaderlyke.**

Synode, **Vergadering / Opper-kerken-raad.**

T.

Tabellioener, **Notarissen / of openbare schryver.**

Tacier, **zwijgen / al heimelyken.**

Taxeren, **schatten.**

Teneur, **de inhoud ofte begryp van de reden.**

Tergiversarie, **aarseling / uytblugt.**

Tergiverseren, **aarselen / agter uyt deynsen.**

Temeriteyt, **dwaasheyt / bermetelheyt.**

Termineren, **eynden / beslegten / upren.**

Termyn, **bepaling / gesette tyd.**

Testament, **uytsterste wille / verbond.**

Testateur, **een Man die Testament maakt.**

Testatrice, **een Vrouw die Testament maakt.**

Testeren, **Testament maken / betuygen.**

Text, **de sin.**

Titule, **opschryft / by-naam / van / eer-naam.**

Tolérereren, **verdragen.**

2

Tre

Traaſaat, begehj van eenige handel of ſchiff.
 Tracteren, handelen / ofte onderwinden.
 Traduceren, tranſlateren, oberſetten / van de ene
 tale in de andere ſetten.
 Traducie, tranſlatie, oberſettinge.
 Tranquilliteyt, ſtiltghent / geruſtheyt.
 Tranſactie, overgehuig / verdrag.
 Transfereren, oberdzagen / oberſetten.
 Transformeren, gedaante veranderen / verhojzen.
 Transporteren, op-dzagen / oberleveren.
 Tribut, Tol / Schattinge.
 Triumpheren, Zegen-pzalen.
 Troebel, betoert / onklaar.
 Tumult, oproer / oploop / geraas.
 Tuncur, Doogt / Bomber.

V.

Vacantio, ledigheyt / Gerechts-ſtilſtand.
 Vacant, ydel / onbedient.
 Vageboer, ledig-ganger / land-looper.
 Valeditunair, ſiekelijck / zwak.
 Valeur, waarde / prijs.
 Valideren, gelden.
 Vehement, kragtig / geweldig.
 Venpiceren, hem toeſchypen / ofte epgenen.
 Veudatie, verkoopinge.
 Ventilieren, oberloopen / ramen / onbeſigt hangen.
 Verbaal, bertelling / verhaal.
 Verbaliferen, mondeling verhalen.
 Verificeren, waer-maken.
 Veritabel, waaragtig.
 Vermiljoen, Berg-root.
 Verſeren, verkeeren / oeffenen.
 Vexatie, quelling / morpten.
 Vexeren, quellen / plagen.

Vice

Vice-Admiraal, onder Bloot-Heer / onder Zee-
Oberste.

Vice Roy, Onder-Koning.

Vigeren, kragten hebben / bloeyen.

Vigueur, sterkte / kragt. Vrij, slegt / gering.

Vilipenderen, veragten / versmaden.

Violeren, bekragten / schenden.

Violatie, bekragtinge / schendinge.

Violentie, geweld.

Visitatie, besoekeinge.

Visiteren, onderzoeken / besigtigen.

Viuiperen, lasteren / veragten / versmaden.

Vocatie, beroep. Voceren, roepen / beroepen.

Vociferen, klijten / schreeuwen.

Volumen, een deel eens ganscheit Boeks.

Volontaire, bywillige / gewillige.

Vulgair, gemeen / slegt.

Umbrage, schaduw.

Unanim, eenmoedig / eendragtig.

Uniëren, vereenigen.

Universeren, algemeen.

Universiteyt, Land-school / Hoog-school.

Urinaal, pis-glas / Usantie, gebzuyk.

Useren, gebzuyken / verslijten.

Usurier, Boekenaar.

Usurpateur, besitter tegen recht.

Usurperen, besit nemen / gebzuyken / misbzuyken.

Utiil, nut / voordelig.

Utiliteyt, nut / nuttighēyt.

W.

Waardenen, kennisse van der weerde geben / be-
sigtigen.

Waarschap, waarnisse / garant / belofte van ont-
bessenen.

W 3

Z

Zodiak, taant-root / teken-kring.

Het Duytsche Getal.

I ij iij b bj vij viij lxx xi xij xiiij xv xvj
xvii xviii xix **XX** xxi xxii xxiii xxiiii xxv xxvi xxvii
xxviii xxix **XXX** xxxi xxxii xxxiii xxxiiii xxxv xxxvi
xxxvii xxxviii xxxix **XL** xli xlii xliiii xliiiii xlv xlvi
xlvii xlviii xlix **L** lxi lxii lxiii lxiiii lxv lxvi
lxvii lxviii lxix **LXX** lxxi lxxii lxxiii lxxiiii lxxv lxxvi
LXXX lxxx lxxxii lxxxiii lxxxiiii lxxxv lxxxvi
lxxxvii lxxxviii lxxxix **LXXXI** lxxxii lxxxiii lxxxiiii
lxxxv lxxxvi lxxxvii lxxxviii lxxxix

Dolgen de halven aldus: 33 33 33 33 33 33
33 33 33 33 33 33 33 33 33 33 33 33 33 33 33 33

Het Cyffer Getal.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18
19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33
34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48
49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63
64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78
79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93
94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106
107 108 109 110 120 130 140 150 1000 2000 3000
4000 5000 6000 7000 8000 9000 10000 100000.
MDCCXLII

Hier na volgt de Tafel van
Multiplicatie.

TAFEL van Multiplicatie

2

2	-	4
3	-	6
4	-	8
5	-	10
6	-	12
7	-	14
8	-	16
9	-	18
10	-	20
11	-	22
12	-	24

3

3	-	9
4	-	12
5	-	15
6	-	18
7	-	21
8	-	24
9	-	27
10	-	30
11	-	33
12	-	36

3743

Alle de Arithmetica / Wel perfect / ontfuyten.
 De Tafel Pythagorica / leert correct / van buyten.

4

4	+	16
5	-	20
6	-	24
7	-	28
8	-	32
9	-	36
10	-	40
11	-	44
12	-	48

5

5	+	25
6	-	30
7	-	35
8	-	40
9	-	45
10	-	50
11	-	55
12	-	60

6

6	+	36
7	-	42
8	-	48
9	-	54
10	-	60
11	-	66
12	-	72

7-49

TAFEL van Multiplicatie.

7-49
8-56
9-63
10-70
11-77
12-84

8-64
9-72
10-80
11-88
12-96

9-81
10-90
11-99
12-108

10-100
11-110
12-120

11-121
12-132

12-144

Situ veur en repprempt & feur, en l'Arithmetique,
Adprens firmement par feur, Table Pithagorique.

16 { 2--32
3--48
4--64
5--80
6--96
7-112
8-128
9--144
10--160
11--176
12--192

24 { 2--48
3--72
4--96
5--120
6--144
7--168
8--192
9-216
10-240
11-264
12-288

C. D. D. D.

Pier

Hier na volgen Sommige Numeratien
die men de Scholieren verstandelyk sal leeren
open af tellen / soo dat verhoort.

123	4444	5689
456	8080	67890
789	3663	78801
234	707	<u>5555</u>
567	9966	123456
890	4842	789000
315	8822	654321
678	909	<u>646634</u>
901	1234	
242	100	7060504
424	9696	1220221
603	3450	8408048
636	467	<u>1460641</u>
484	5678	1234567
848	6769	7767777
	4321	7070707
	8888	<u>7654321</u>

4	3	8
9	5	1
2	7	6

En Jongman is out 25 Jaren:
vraege hoe veel dagen hy is ?

$$\begin{array}{r}
 25 \\
 13 \\
 \hline
 75 \\
 25 \\
 \hline
 325 \\
 4 \\
 \hline
 1300 \\
 7 \\
 \hline
 \end{array}$$

Het School Gebed.

O Heere! gy die daar zyt des wijshepts fonteyne /
Wilt onsen geest verlichten / en ons verstand /
D'Welk van hem selfs duystert is en onreynne /
Bebestigt ons memorie door u sterke hand /
Om wel te onderhouden 't gene in ons wert geplant
Stoort in ons tuwen Geest / die ons maakt bequame /
Dat wy neet stighet toonen om wel te leeren want
Dan sullen wy toenemen in deugdelyke fame /
En wat leerhige onse herten sal worden aangename;
Geest dat wy die besteden tot uwer eere /
En soo gy den sotmoedige belooft eersame.
Wijshept / en den hovaardigen beschaamt seere /
Derootmoedigt dan ons herte langs soo meere /
Op dat wy ons onderdanig mogten begeben /
Gefse uwe Majestept / daar na onse Over-heere /
Die ons onderwijst tot eeu-eerbaarlijk leven /
Dat wy ons bereyden tet deugt verheben /
Tot wy onse dagen eynde na u gebieden /
Door Jesum Chrystum moet het al geschieden.

ORDONNANTIE

van de Schoolen.

I A den eersten sullen alle Scholleren des morgens
I eer zy ter Schoolen komen / behoorlyk oorlof vraa
gen aan Vader ende Moeder / ofte het beliest datse te
Schoolen gaan / en sullen ten langsten vooz agt uren
in de Schoole wesen / ten ware by geloofweerdige
reden van onschult.

2 Niemand en sal smorgens van hups na der
Schoo

Schoolen komen sonder eerst handen en aange-
sichte gewassen te hebben.

1. **Ter Schoole zijnde** / sal een ygelijk terstont zijn
te sseleeren / en 't geene hy niet en kan / by een ander
onderbragen / al eer hy komt opseggen.

2. **Mer men sal beginnen op te seggen** / sal men
eerst 't School-gebed opsegen / d'welk doen sal een
van de Censeurs ofte Coesfenders / die van den
Meester gestelt zijn.

3. **'t Gebed gedaan zijnde** / sal men beginnen op
te seggen / en in 't opseggen / ofte ook in geschif-
ten te toonenen salder maar twee by den Meester
mogen staten.

4. **Opgelept hebbende** / sal een ygelijken terstont
beginnen te schryven / en anders niet doen sog
lange tot dat sy van den Meester getoepen wor-
den / om haer Geschift te toonen.

5. **Niemand en sal beginnen te schryven eer hy op-
gelept heeft** / nog ook niet schryven sonder Voor-
schift / eer eer hy begint te schryven / sal hy den
datum des Maands en Jaars boven aan stellen / en
geschryven hebbende / sal hy 't selven met zynen
Naam oadertopkenen.

6. **Elken schryver zal alle Moorgen een Penne by
den Meester ofte Onder-meester doen sijden** / ofte
repareren eer met beint te schryven.

7. **Elken schryver sal hebben vier goede Pennen /
en papies genoug voor eenen dag** / en den haker
wel nat met goede zwarte Inke.

8. **Alle schryvers sullen passen en sorg dragen
om haer penne wel te houden** / ook haer nyerste
best doen om den Meesters hart excellenten houf-
na te schryven.

9. **Niemand en sal op zyn School-boeken nog
oek**

ook op zijne Boordichten / ofte Boorzchijften ma-
ken nog schrijven eenige Gzillen als Manneliens /
Paarden / Ratten / Honden of eenige diergelyke
subderpe / ten ware alleenlyk zynen name : maar
sal veel eer alle vlyt aanwenden / om deselke supber
en schoon sonder Inkt / kladden ofte andere buylig-
heyt te bewaren.

11. Soo yemant bebonden wort die te half elf uur-
ren niet opgesept / geschreven en getoont heeft / die
sal maecten des middaags in de Schoole blijven /
sonder te mogen t' huys gaan eeten / agtervolgens
de Leere Paull.

12. Niemant en sal sonder Oorlof te vraghen wyt
der Schoolen mogen gaan / nog ook 's morgens
ofte 's middaags daar in komen / sonder behoor-
lyke reberentie te doen.

14. Wlffer eenige Liedten met eeren ter Schoolen
konien / soo sullen alle de Scholieren wel rebe-
rentelyk den Hoet lizten.

15. Des middaags / en ook des avonts wyt der
Schoole na huys gaande / als ook van huys na der
Schoole komende / sullen wel scherpe lichten soo
haac centre Liedten van qualiteyt te gemoete komen /
het ware yemant van de E. Magistraat ofte eenig
andere verbaac Personen / datse deselbe wel reberen-
telijken eeren en respecteren / n^o behoghen.

16. Dat ook niemans hem verrouwe (het zy in het
gaan ofte komen) kenwe geruyten of onmanierlyke
zedten hoor te stellen / het ware lizben / begten / vloes-
ken / zweren / of d' een of den anderen toetamen.

17. Werden ook wel expresselyk alle Scholieren
vermaant en befaet / dat zy in 't gaan nog in 't komen
met geen Scholieren van andere Schoolen en sullen
begten nog twiffen / nog ook ontrent geen Schoolen
ofte

ofte School-Meesters deuren eenig geroep ofte ge-
tugt maken.

18 Des middaags en des abonds t'huys komen-
de / sal een ygelijk zyne Ouders reverentelyk toe-
spreken / en goeden dag ofte goeden avont bieden /
na tijts gelegentheyt.

19 Item / wort wel ernstelyk bevolen / alle de ge-
ne die Psalmen helpen singen / mitsgaders die den
Catechismus beantwoorde / datse niet en sullen saal-
geren des sondaags smorgens ten agt uren / en des
na-middaags ten half een uur in de School wesen
om in goede ordonantie na de Kerke te gaan.

20 Elk een sal hem wel stil en manterlyg in de
Kerken houden (geduurende de Predicatie) sonder
eenig gerugt / spelen / lachen of klapperpe aan te
regten.

21 En by aldien yemand boven't verbod van dese
eenig onmanterlyk gelaat aanstelt / die sal terstont
van een Censeur (daar toe gestelt zijnde) genoteert
worden / en sullen ter gelegener tijt daar booz / en
booz alle andere misbyzupken / hier inne verhaalt
wel scherpeylk gecorrigeert en gestraft werden.

Elk wil, hem stil, en vroet, soo dragen,
Dat hy, blyft vry, van boet, en slagen.

Den eersten May 1603

Op Kinderen / merkt / leert / ende verstaat /
Neem waar den tyd die gy ter Schoolen gaat:
Want doet gy 't niet / soo sult gy het beklagen /
Als het laat wect / in twee oude dagen.

Pt. Priz. D. T.

G7

Gy ouders bedenkt uwen schuldige pligt.

Perust dog gy Goddyugtige Ouders volerten /
Wat sorg en toefigt gy schuldig zyt ombragen /
Over uwe kinderen / om die wael te doen leeren /
Of gy sult u daar van te spade beklagen /
En gy sult van God den Heere in u lesse dagen /
Scherpelyk van onagtsaamheyt gecorrigeert zyn.
Als ons leben generalijk sal geexamineert zyn.

d'Ouders behooren haar te quyten na
vermogen, in 't onderwysen haar-
der Kinderen.

Qupt u Conscientie tegen u God en Heere /
Op vrome Borgeren alhier geseten /
En doet kinderen stigten in deugt en eere /
Laatse vooral onderwijfen in de Penne secreten:
En alle edele konsten doet haar ook weten
Daar dooz sy mogen tot staat en eere komen /
Want desen Rijkdom en wert haar nimmermeer
benomen,

Neemt een Exempel aan de Mieren.

Rust uyt den slaap van onagtsaamheyt groot:
Op trage Jongers nog in konst on-erbaren.
En gy alle die met eeren wilt winnen u brood /
Leert lesen en schryben in u jonge jaren:
En wilt aan de Penne gelt nog arbejd sparen /
Want de ongeleerde moet booz de geleerde nygen:
En daar de geleerde spreekt / moet d'ongeleerde
zwijgen.

Mal

Mal Moerken, mal Kindeken.

Veel Daders en veel Moeders zijn soomal met
hare Kinderen:

Hoopt toe watse tegen de Schoolmeester gewagen:
Meester en bekijft mijn kind niet / 't mocht hem
hinderen.

't Is nog jong en teer / en 't mag geen woorden
berdragen.

't Heeft nog om te leeren veel jaren en dagen:
Geest mijn kindeken dog zijn willeken / seggen
sy expresse /

Datse in een jaar niet leeren / dat leeren sy in sessen.

Vive la Plume.

Wonder boven wonder kan de Penne bedryven /
Met den Gorde is sy goet / met den quaden quaat:
Sommige raadse tot vrede / andere doetsse kyven:
De Penne is stouter dan menige tonge van praat:
Door de Penne komt menige tot hoogen staat:
De Penne is tot goede en quade saken haardig:
De Konste der Penne is alle eere waardig.

Leert zoo lang gy Leeft.

Zenocrates en Xenophon vol deugden en sententien /
Aristoteles / Plato / Socrates en Solon mede /
Seneca / Cicero en Plinius vol excellenten /
Dat waren al Heydenen vol wetentheden /
Soo hare boeken uptypsen in Dorpen en Steden:
Laaten wy ons dan / die Christenen willen ge-
noemt zijn /
Haarstig quiten / of wy sullen booz haar be-
schaamt zijn /

d'Opz

D'Ouders sullen rede geben hoor: God den Heere /
 Hoe sy haar kinderen gestigt hebben in deugt en eere:
 Cplaas! hoe kleyn siet men nu geleertheit agten /
 Onder alle Beslagten die selfs ignorant zijn /
 Die haar kinderen na Konst behoorden te doen
 tragten /
 En met leeringe te betragten / souden balsant zijn:
 Die siet men dat d'allertraagste / t haarder schant
 zijn:
 Zp laten de Jeugt ongebonden loopen / ten spele /
 ten dans:
 Sulck meent zyn kint lief te hebben / en hatet
 nochtans.

Oorlof.

N otable Geesten / heb ik my qualijk gequeten
 I n dit Boekken te schrijven / of te stellen correct /
 E n wilt daarom als Zoilus niet zyn gebeten:
 R oept gern diffamc / al te lang vergeten /
 V erbetert niet der daat / toont het alwe perfect /
 A ls dan sal men u hooglyk prijsen en lauderen:
 E en ander te berispen / geen vrientschap verwekt:
 R usk u dan van schimpen en bituperen /
 T is myt jonste gedaen / om de Jeugt te instrueren.

A	R	E	N	D	R	D	A	E	R	A
R	E	A	D	R	E	R	D	A	E	R
E	A	D	R	E	J	E	R	D	A	E
A	D	R	E	J	N	J	E	R	D	A
E	A	D	R	E	J	E	R	D	A	E
R	E	A	D	R	E	R	D	A	E	R
A	R	E	A	D	R	D	A	E	R	A

Te Purmerende, Gedrukt by Pieter Jordaan, Boek-
 drukker en Verkoopcr in de Opperstraat / in
 de Bekroonde Druk-parg.

2523

6